

DUŠAN NOVAK

NEKAJ PODATKOV O IZVIRU POTOK V POTOŠKI GRAPI

V Todražu priteče od vzhoda v Brebovščico okoli 3 km dolg Kremenški potok. Tako ga imenujejo, ker izvira izpod Kremenka. V dolini sta dve kme-



Izvir Potok pozimi leta 1979

tiji, zgornja je Potokarjeva, od koder je le še 600 m do enega največjih izvirov tega območja.

Izvir Potok je na nadmorski višini 507,2 m. Voda teče iz razpok v dolomitu v ožjem delu doline. To območje je zgrajeno iz dolomita in drugih karbonatnih kamnin, ki se menjavajo s skrilavci, laporji, itd. Tektonska dogajanja so te kamnine močno pretrla in posamezne bloke premaknila v različne višine. V širši okolici opazujemo tudi narive in luske.

V zaledju izvira, ki obsega ozemlje proti Zadobju, na eni strani nahajamo neprepustne paleozojske skrilavce, na drugi pa karnijske skrilavce in peščenjake. Pod Zadobjem opazimo pod Brložnikom celo manjšo občasno ponikalnico. Močna prelomna cona vodi podzemeljski tok prav proti izviru Potok.

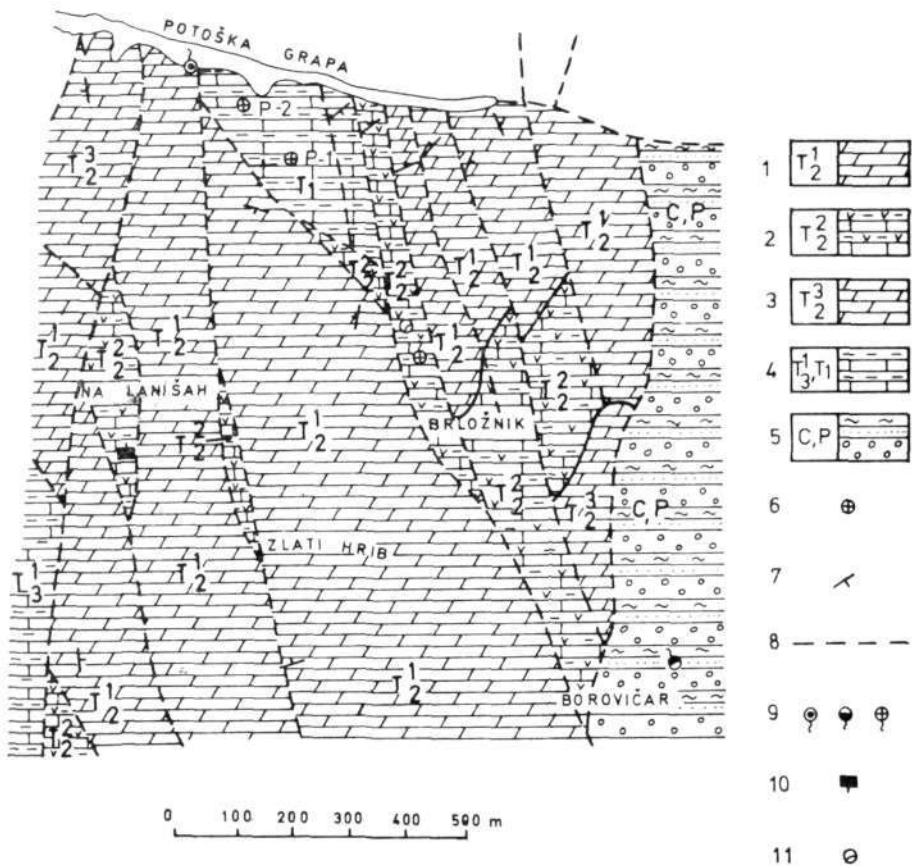
Po izračunu bi glede na opazovane nizke vode in vrednosti specifičnega odtoka, ki velja za to ozemlje, padavinsko zaledje obsegalo okoli 3 km².

Pretok izvira Potok smo v letu 1976 pogosteje opazovali. Zabeležili smo najnižjo vodo okoli 8 l/sek, visoko pa preko 70 l/sek. Opazovane temperature vode so bile najnižje v marcu, najvišje pa poleti, kar kaže na dokaj neposredno povezavo s površjem.

V bližini izvira je bila izvrtana vrtina P-1, katere ustje je v pobočju na koti 541,4 m. V globini 27 m (514,4 m) smo navrtali močan podzemeljski vodni tok, ki je bil povezan z izvirom. Voda na izviru se je že takoj ob začetku vrtnanja močno skalila. Sklepamo, da ta vodni tok poteka tik pod dnom bližnje grape in sprejme tudi del njene vode. Sicer pa po tej grapi teče le malo vode in še ta le po deževju. Padavine v splošnem vplivajo na pretok izvira z zakasnitvijo. To kaže, da je zaledje izvira razmeroma slabše prepustno in malo zakraselo.

Opazovanja in meritve na izviru

Dan	Q (l/sek)	T _v (°C)
10. 2. 1976	24	—
12. 2. 1976	25	—
2. 3. 1976	24	6,8
18. 3. 1976	26	6,5
26. 3. 1976	29	6,8
3. 4. 1976	34	7,2
9. 4. 1976	24	7,5
21. 4. 1976	18	8,0
7. 5. 1976	31	8,0
20. 5. 1976	10	—
26. 5. 1976	8	8,2
7. 6. 1976	25	8,2
18. 6. 1976	20	8,6
25. 6. 1976	10	8,8
1. 7. 1976	10	8,8
5. 8. 1976	10	—
18. 8. 1976	10	—
24. 9. 1976	10	—
14. 10. 1976	15	8,9
6. 11. 1976	20	8,8
12. 11. 1976	60	8,4
28. 12. 1976	20	8,0
30. 1. 1977	50	7,9
24. 2. 1977	66—70	7,8
2. 3. 1977	32	7,9



Geološka skica zaledja izvira Potok (Geologische Skizze des Hinterlandes der Quelle Potok): 1 drobljiv dolomit (brüchiger Dolomit); 2 menjavanje apnenca, skrilavca, laporjev in tufa (Wechsellagerung von Kalkstein, Schiefer, Mergel und Tuff); 3 saharoiden dolomit (saharoider Dolomit); 4 menjavanje skrilavca, apnenca in tuffitov; menjavanje apnenca in laporja — T₁ (Wechsellagerung von Schiefeln, Kalkstein und Tuffiten; Wechsellagerung von Kalkstein und Mergel — T₁); 5 glinast skrilavec in kremenov peščenjak (toniger Schiefer und Quarzsandstein); 6 vrtina z oznako (Bohrloch mit Markierung); 7 vpad plasti (Einfallen der Schichten); 8 prelom (Verwerfung); 9 izviri (Quellen); 10 zajetje (Stauwasser); 11 požiralnik (Wasserschwinde).

Kvaliteta izvira Potok v Potoški grapi je bila preiskana z nekaj kemičnimi analizami. Pokazalo se je, da je tip vode običajen, MgCaHCO₃ (kalcijevo hidrokarbonatna), voda je zmerno trda in za pitje kemično primerna. Bakteriološke analize niso bile napravljene, bržkone pa voda kot vsaka iz zakraslega ozemlja po normativih ni ustrezna.

	7. 12. 1971	11. 12. 1975
pH	8,1	7,8
celokupna trdota	6,1	10,1
SO ₄	pod 2	1,5
Cl	pod 2	3,4
KMnO ₄	6,0	—

Preiskane so bile tudi nekatere druge lastnosti vode, med drugim tudi ionizirajoče komponente v vodi.

	Rn pCi/l	Ra	cel. beta	U gama/l
22. 10. 1974	83,3	0,12	1,7	pod 1,7
7. 7. 1976	281,0	0,07	1,2	0,23

Opazujemo porast zelo spremenljive količine radona, kar pa kljub temu ne presega meja, ki so običajne za to ozemlje.

Izvir je bil doslej zelo odmaknjen in zaradi tega za vodno oskrbo zelo vabljev kljub relativno dolgemu cevovodu do potrošnika. V zadnjem času pa prihaja v območje objektov bodočega rudnika, kar na njegovo kvaliteto ne bo dobro vplivalo. Zato bo iz načrtov za izkoriščanje izpadel. Težko bo namreč zahtevati in še težje doseči, da bi vsa dejavnost v njegovem zaledju bila tako urejena, da bi ga bilo možno zaščititi. Vsekakor pa bi občasne kontrole kvalitete morale zasledovati vse negativne vplive.

Zusammenfassung

DIE QUELLE IM GRABEN POTOŠKA GRAPA BEI GORENJA VAS

Die Quelle Potok im Graben Potoška grapa bei Gorenja vas südwestlich von Škofja Loka war für Pläne der Wasserversorgung von Interesse, besonders wegen der Menge von 8 l/sek bei Niedrigwasser.

Jetzt fließt der Bach in das Gebiet der Objekte des Uranbergwerks. Es wird nur schwer zu erreichen sein, seine bisherige Qualität allseitig zu schützen. Es müßten alle negativen Einflüsse studiert und bei künftigen langfristigen Planungen berücksichtigt werden, z. B. auch für die Zeit nach der Stilllegung des Bergwerks.